

dr. Katonáné dr. Pehr Erika
c. egyetemi docens

Bevezető ajánlás a Gyermekvédelmi Arcképcsarnokhoz

A társadalom szociális érzékenységének, a demokrácia fejlettségének fokmérője az, hogy hogyan bánik a gyermekekkel. A gyermekek védelme Magyarországon is egyidős a társadalom fejlődésével, hiszen ha késéssel is, de mindig feleletet adott azokra a társadalmi-gazdasági kihívásokra, amelyek mélyen érintették a gyermekeket. Ezért mindig más-más terület került előtérbe, mintegy visszajelezve azokat a folyamatokat, amelyek a társadalomban érzékelhetők.

A XX. század volt az a század, amelyben előtérbe került a gyermek, és ekkor ismerték fel igazán, hogy ők más elbánásban kell, hogy részesüljenek. Ez az a század, ahol a legtöbbet tettek a gyermekek védelméért, a gyermeki jogok elismeréséért.

Az intézményes állami gyermekvédelem az *1901-es Széll Kálmán-féle törvények (8. és 21. törvénycikkek)* életbe lépésével született meg Magyarországon, amely mellett azonban tovább szélesedett és színesedett a civilek és az egyház részvétele a gyermekek védelmében. Ezekre a törvénycikkekre a gyermekvédők sokáig úgy tekintettek, mint egy egységes és átfogó törvényi szabályozásra, azonban az első önálló és rendszerszerűen felépített gyermekvédelmi törvény megszületésére majdnem 100 évet kellett várnunk.

Az ENSZ 1989. november 20-án, New Yorkban fogadta el a *Gyermek Jogairól szóló Egyezményt*, amelyet hazánk az 1991. évi LXIV. évi törvénnyel hirdetett ki. Az Egyezmény elfogadásával a felnőttek a társadalom önálló, de különleges védelemre szoruló tagjaiként ismerték el a gyermekeket

Az *1997. évi Gyermekvédelmi törvény* hatályba lépése új alapokra helyezte a gyermekvédelmet, annak teljes rendszerét és ez kihatott a gyermekvédelmi szakma fejlődésére is. A Gyermekvédelmi törvény szellemiségét, alapelveit és célját is alapvetően a Gyermekjogi Egyezmény alapozta meg, de a gyermekvédelem el nem odázható megújítását nem csupán az Egyezmény végrehajtása tette szükségessé. A paradigmaváltás megtörtént, és a Gyermekvédelmi törvény változatlanul európai színvonalú, előremutató szakmai elveket és gyakorlatot képvisel, a gyakorlatban is mindinkább elfogadott és elismert.

A hazai gyermekvédelemben mind az első, mind különösen a második világháború utáni évtizedekben számos kiemelkedő képességű és nagy hatékonysággal rendelkező szakember dolgozott.

A *Gyermekvédelmi Arcképcsarnok* egy különleges program, melynek célja, hogy elősegítse a hazai gyermek- és ifjúságvédelem történeti múltjának kutatását, szellemi értékeinek megőrzését. Értékei közé tartozik a korábbi évtizedek kiemelkedő gyermekvédelmi személyiségeinek szakmai életművét megőrkítő interjúk, filmfelvételek készítése is. Eddig mintegy 110 interjú készült el, ezen belül 58 életmű interjú.

A Gyermekvédelmi Arcképcsarnokkal olyan munka indult útjára, amely *a gyermekvédelmi szakma önbecsülésének és társadalmi elismertségének erősítését szolgálja, amelyre ma is szükség van.*

Ma már látjuk, a demokrácia sokszínű. A társadalmi, és így a gyermekvédelmi problémákra adott különféle válaszokból azt, hogy melyik időtálló, melyik a legjobb válasz az adott időszakban, majd a történelem dönti el. Mások nézőpontjának, érdekeinek felismerése, megértése, elfogadása önmagában sem könnyű feladat, különösen akkor nem, ha mindezt a saját álláspontunkkal egyeztetve fogadjuk is el.

A Gyermekvédelmi Arcképcsarnok minden alakjának élete egyszeri és megismételhetetlen. Azzal, amit hozzáadtak az életükkel, a munkájukkal, sokszor a vitájukkal a gyermekvédelmi szakmához, annak az 1990-as évektől való újragondolásához, az érdekes a megőrzésre és továbbadásra. A gyermekvédelmi szakemberek a vitáikban is mindig a megoldást keresték, vagyis azt, hogy hogyan lehet mérsékelni a szegénységet, hogyan lehet a gyermekek helyzetén javítani, megerősítve a családokat, az őket körülvevő jóléti szolgáltatásokat, a gyermekotthonokat és a nevelőszülői hálózatot, az örökbefogadás intézményét, vagyis azt, hogy mi szolgálja a legjobban gyermekek érdekét. A szakemberek közül sokan egyetlen támaszai voltak akár saját személyükben is a gyermekvédelmi intézményrendszerből kikerülő fiatal felnőtteknek, a volt „állami gondozottaknak”. Ugyanakkor részt vettek a gyermekvédelmi rendszer átalakításában, a gyermeki jogok hazai érvényre juttatásában is.

A Gyermekvédelmi Arcképcsarnok láttán megrohantak engem is az élmények, a hangulatok, az emlékeim. Ahány név, annyi találkozás, annyi nézet, de mindenekelőtt hit. Igazi hétköznapi hősök ők, akikkel találkozhatunk e különleges program kapcsán, akik minden nap szembenéztek a gyermekvédelem megoldhatatlannak látszó nehézségeivel, de ugyanakkor gyakran le is győzték azokat.

A névsor szakmai szempontból rendkívül sokszínű, bízom azonban abban, hogy tovább folytatódik az Arcképcsarnok bővítése és a honlap minél teljesebb feltöltése.

Az Arcképcsarnok létrehozói - és jó magam is - tisztelettel köszöntjük a látogatókat, s velük együtt fejet hajtok a gyermekvédelmi szakma sajnós, már eltávozott kiemelkedő alkotó szakemberei előtt. Mi csak megköszönhetjük, hogy ezzel hozzájárultak ahhoz, hogy ma egy - bár problémákkal küzdő -, de színes gyermekvédelmi rendszer, és a területet felügyelő és irányító hatóság létezik.

A Gyermekvédelmi Arcképcsarnok munkálatait a hazai gyermekvédelem elismert szakembereiből felkért kuratórium segíti. A kuratórium feladatai közé tartozik a szakmai irányítás, ellenőrzés és az interjú alanyokra való javaslattevés is. Abban, hogy a gyermekvédelmi szakma részéről ez a főhajtás ebben a formában létrejöhetett, döntő szerepe volt *Szendrey Sándorné módszertani szaktanácsadó asszonynak. Köszönet érte.*

Azzal zárnám bevezető gondolataimat, hogy reméljük, a Gyermekvédelmi Arcképcsarnok segítségével előbbé válik kapcsolatunk a gyermekvédelmi szakma múltjával. A honlap bármikor kinyitható, a dokumentumok letölthetők a kollégák, egyetemi hallgatók és kutatók számára. *Legyen élő párbeszédünk a gyermekvédelem múltjával, hogy jól értsük a jelent, és jobban el tudjuk képzelni – és nem utolsó sorban - tervezni a gyermekvédelem jövőt, amely jövő sem céljában sem alapelveiben, sem szerkezetében véleményem szerint nem lehet más, mint amit az 1997-évből elfogadott Gyermekvédelmi törvény immáron 13 éve szakmailag megalapozott.*

Budapest, 2010. október.